

Rezerwat przyrody "Przędki im. prof. Henryka Świdzińskiego"

Utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 lutego 1957 roku dla zachowania grupy skał piaskowcowych wyróżniających się charakterystycznymi formami, wytworzonymi wskutek erozji eolicznej.

Teren rezerwatu w całości leży w gminie Korczyna, na pograniczu wsi Czarnorzeki i Korczyna, tuż przy drodze Krosno-Rzeszów.

Zajmuje on wschodnią część grzbietu będącego działem wodnym dla potoku Marcinek i Czarnego Potoku. Najwyżej położony punkt rezerwatu znajduje się na wysokości 520 m.npm. Grunty wchodzące w jego skład stanowią własność Skarbu Państwa i są zarządzane przez Nadleśnictwo Kołaczyce podlegające Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie. Bezpośredni nadzór nad chronionym obiektem sprawuje leśniczy Leśnictwa Odrzykoń. Rezerwat jest położony w obrębie Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego i stanowi jedną z największych jego atrakcji. Aktualna powierzchnia chroniona wynosi 13,62 ha i obejmuje grupy ostańców skalnych wraz z przylegającym do nich lasem.

GEOLOGIA

Według podziału fizyczno-geograficznego rezerwat leży w Prowincji Karpat i Podkarpacia, Mezoregionie Pogórza Dynowskiego. Interesująca jest budowa geologiczna tej części Pogórza; na przestrzeni kilku kilometrów (między Korczyną a Węglówką) występują aż 23 warstwy różnych zupełnie utworów geologicznych nasuniętych na siebie w trzech seriach: skolskiej, podśląskiej i śląskiej. Same "Przędki" zbudowane są z piaskowców ciężkowickich, których wiek geologiczny określany jest jako dolny eocen (55-35 mln. lat temu). Są to piaskowce gruboławicowe, zlepieńcowe, szarozółte o spoiwie ilastym, rzadziej ilasto-wapnistym. Charakterystyczną ich cechą jest obecność struktur komórkowych, tj. małych nieregularnych zagłębień na powierzchni, powstałych prawdopodobnie w wyniku różnej odporności spoiwa na wietrzenie chemiczne i mechaniczne. Przędki reprezentują jedną z form wietrzenia określaną jako tzw. grzyby skalne. Ich powstanie było uwarunkowane dużą w tym miejscu miąższością (ok. 70 m) piaskowca ciężkowickiego i jego większą odpornością na wietrzenie aniżeli warstw sąsiadujących.

HISTORIA

Przędki od niepamiętnych czasów były przedmiotem ludzkiego zainteresowania. We wczesnym średniowieczu istniało u ich stóp osadnictwo słowiańskie, o czym świadczy odkryte przed dwudziestu laty cmentarzysko kurhanowe. Skały, jako wyjątkowy twór przyrody, mogły spełniać rolę przedmiotu kultu. Ponieważ są bardzo charakterystycznym elementem krajobrazu, od wieków budzą wśród ludzi chęć poznania. Interesujący opis "Przędek" znajdujemy w książce Macieja Bogusza Stęczyńskiego "OKOLICE GALICYI"(Lwów 1847): *"... jesteście już wreszcie u stóp tych skał. Czarne, popękane, nagimi barkami sterczące, dziwnie pokrajane, z czołem łysym a pochylonem sterczą one i nieruchomo zdają się jakby jakieś skamieniałe pomniki nie dzisiejszego świata przypatrywać się rozciągniętej pod nimi dolinie i wszystkiemu co się tam kiedyś działo i dzieje. Jakby duchy w skałę zaklęte, są one pełne tajemniczego znaczenia dla ludu wiejskiego, który z dołu patrzy w nie z uwagą niespokojną. Są one bowiem dla wieśniaków wskazówką pogody. Skoro tylko choćby najmniejsza chmurka przemknie się po łysych głowach, kilkudniowa nieochylna nastaje niepogoda. Głowy tych skał są tak pochylone, iż mimowolnie dziwić się trzeba, dlaczego dotąd nie runęły własnym ciężarem w dół."*

Z ostańcami skalnymi związanych jest kilka legend. Jedna z nich wyjaśniająca nazwę rezerwatu opowiada jak

" ... troje dziewcząt z Korczyny, miasteczka słynnego ongiś z pięknych wyrobów płócienniczych,

zakochało się naraz w jednym młodzieńcu. Długo spierały się o swe prawa pierwszeństwa, wreszcie postanowiły, że ta zostanie jego oblubienicą, która najrychlej i najpiękniej uprzedzie nici na odzież ślubną - poczem jednocześnie wzięły się do pracy. Nadszedł dzień świąteczny, prządki jednak nie chciały jej przerwać, i aby nie gorszyć mieszkańców swej wsi, ukryły się wraz z kądzielami na górze odległej o 3 km od Korczyny i tam pod osłoną lasu, dalej prowadziły swój wyścig. Żadna jednak z nich nie osiągnęła celu, z chwilą bowiem, kiedy rozległ się korczyński dzwon kościelny, wzywający wszystkich na nabożeństwo, trzy zawodniczki zostały zamienione w głazy i po dziś dzień sterczą na szczycie góry jako przestroga dla tych, co nie szanują świętych dni."

(L. Radomska-Świdzińska "Na Prządkach i Odrzykoniu" Ziemia, 1932)

W tradycji miejscowej poszczególne grupy skalne noszą nazwy: Prządka-Matka, Prządka-Baba, Herszt, Madej. Nowsze nazewnictwo ostańców (Schodki, Orzechy, Rozległa, Amant, Trojak, Goryl) pojawiło się w latach 80-tych i pochodzi od osób uprawiających tu wspinaczkę.

FLORA I FAUNA

Rezerwat przyrody „Prządki im. prof. Henryka Świdzińskiego” zajmuje południowe zbocze wzgórza sięgające 504 m n.p.m. Położony jest, więc w obrębie piętra pogórza, gdzie najważniejszą grupą zbiorowisk leśnych stanowią zespoły grądu i buczyny karpackiej w formie podgórskiej pododmianie wschodniokarpackiej. W ubogiej florze rezerwatu przyrody brak jest znaczących osobliwości florystycznych. Wyjątek stanowi rzadka w tym terenie paproć podrzeń żebrowiec. Pozostałe gatunki to dość pospolite rośliny chronione m.in.: paprotka zwyczajna, kruszyna pospolita czy pierwiosnek wyniosły. Rezerwat przyrody „Prządki im. prof. Henryka Świdzińskiego” położony jest w centrum niezbyt dużego kompleksu leśnego ograniczonego wsiami: Czarnorzeki i Korczyna, stąd fauna charakterystyczna jest dla zbiorowisk leśnych. Spośród dużych ssaków najczęściej spotkać można przedstawicieli jeleniowatych, natomiast małe licznie reprezentowane są przez gryzonie: myszy, wiewiórki, nornice. Bardzo bogata jest awifauna tego terenu. Najliczniejsze są drobne ptaki śpiewające np. zięba, strzyżyk, pierwiosnek oraz duże ptaki drapieżne jak: jastrząb, czy myszołów. Omawiany kompleks leśny zasiedla również wielu przedstawicieli herpetofauny, należą do nich salamandry plamiste, traszki, jaszczurki i zaskrońce.